

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

Articulus II. De dominio paterno, & filiorum eique annexis

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

ARTICVLVS SECVNDVS.

De Dominio Paterno & filiorum, eique annexis.

§. I.

Quid sit jus Paternum & an filiusfamilias habeat
aliquod jus?

101. **D**ico primò jus Paternum est potestas legitima dispensandi de rebus filij lege non prohibitis ordinata ad utriusque felicitatem inductum à lege naturali principaliter in favorem prolis, secundario in favorem Patris, ita Esparza hic q. 7. Probat: Patrem ut talem posse de rebus Filij non emancipati disponere est certum, quia non emancipatus non est sui juris, sed sub potestate Patris: hanc dispositionem esse Ordinatam indivisim ad utriusque commodum colligitur exinde, quòd pater huic obligationi non satisfaciat, si in educatione filij posthabito hujus commo quærat præcisè suum, nec si promoveat præcisè bonum filij: hic enim ultra limites obligationis paternæ agit, id est, non agit pater, ut pater, sed cedit juri suo, hoc enim consulit etiam felicitati paternæ, etsi minus quàm felicitati filij. DEUS enim ut Author naturæ ex rei natura æqualiter amat Patrem, & filium, ergo cum pater plura præhabeat necessaria ad suam felicitatem, quàm filius, ipsa natura in favorem filij magis gravat Patrem. Ex his.

Colligitur hoc jus inductum esse à

lege naturali; lex enim naturalis obligat, ut totum consulat partibus, & vicissim, filius autem ut talis est pars patris non solum physica titulo generationis, sed etiam Moralis, quatenus subjacet voluntati Patris in concernentibus educationem, morum directionem, instructionem, ac subministrationem eorum, quæ sunt necessaria ad commodam pro ratione statûs vitæ sustentationem, donec filius emancipetur.

Colligitur secundo Jus paternum esse partim jurisdictionis, partim proprietatis, quia prospicit felicitati tum filij, tum suæ: hinc cæteris paribus magis obligat, quàm jus pure proprietatis aut jurisdictionis, cum duorum felicitas sit majus bonum, quàm unius.

102. Dico secundo filiusfam, ut talis (id est filius, qui est in patris potestate constitutus) nullum habet jus simpliciter tale, quia filius ut talis est correlativum Patris, & pars hujus moralis, atqui pars ut talis nullum habet jus strictum, est simpliciter tale contra totum, cujus est pars defectu perfectæ alteritatis, cum filius qua talis non sit simpliciter alter à Patre alteritate voluntatis per correlat Primum, §. II.

§. II.

De Patria potestate, ejus effectu, & extinctionione.

103. **P**atria potestas hic definitur ab Haunoldo *tract. 4. n. 166.* patria potestas est jus per quod filij & filiae ceterique descendentes supremo ascendentium superstiti ex linea Masculina subjiciuntur in Ordine ad certos effectus jure civili introductos. Est igitur jus quoddam in filios, & horum bona competens Patri ut tali ex justis, ac legitimis nuptijs secundum legem potius Romanorum, quam naturalem aut divinam; unde abrogari potest per consuetudinem aut leges municipales, Gormaz *D. 9. n. 511.* *Dei Patri*; Matri enim etiam defuncto Marito hanc potestatem jus non attribuit, nec Patri respectu filij illegitimi, nisi per subsequens matrimonium sit legitimatus, aut Principis rescriptum.

Quando patria potestas dissolvitur per emancipationem tunc filiusfamilias, evadit in Patremfamilias, seu fit juris sui, proinde potest liberè contrahere, testari, & cetera agere ut alij Patresfamilias, fitque plenus Dominus in acquisitis bonis remanente tamen penes patrem (si liberè emancipavit filium) usufructu in medietate honorum adventitiorum filij in præmium emancipationis. *§. hoc autem Instituit, per quas personas nobis obligatio acquiritur.*

Quapropter naturales & Spuriij non subsunt patriæ potestati; nec nepotes, & neptes progenitæ ex filia, secus ex filio. Patria igitur potestas attribuitur soli pa-

tri, vel ascendentibus in linea paterna, unde si patris avus, & proavus vivit, penes hunc est patria potestas in reliquos descendentes; eo defuncto penes avum, ac post hujus obitum penes patrem. Mortuo igitur Supremo ascendente proximus huic fit sui juris, sed reliqui recidunt in hujus potestatem.

Si quis ex descendentibus egreditur patriam potestatem E. g. filius non propterea proles natæ, aut conceptæ ante ejus egressionem, liberantur à patria potestate avi, sed solum Conceptæ post emancipationem. *§. illud autem 9. Instit. quibus modis jus patria potest. Salvatur.* Verùm cum hodie fere ubique filius per Matrimonium egreditur patriam potestatem, consequens est ferè ubique defacto soli Patri competere patriam potestatem.

Constat præterea ex defectione patriæ potestatis, quòd filius ex filia non fit in potestate avi Materni.

Effectus patriæ potestatis sunt sequentes de jure relati ab Haunold. *Tom. 1. tract. 4. à n. 170.* Primarius est jus in bona filij in quædam quidem quoad usumfructum tantum, ut in adventitia in quædam etiam quoad proprietatem, ut in profectitia, de quibus postea.

Secundus est, quòd Pater oppressus fame, aut probabiliter, etiam, dum aliter vitam non potest rueri, possit filium vendere, aut oppignorare cum obligatione eundem redimendi si poterit.

O 2

Ter.

Tertius filius in potestate paterna constitutus (extende etiam ad emancipatos, & ab extraneo adoptatos) nequit cum Patre litigare, nisi habita prius à Judice veniâ, quæ non datur, nisi lis sit, aut de bonis Castrensibus vel quasi, aut de emancipatione, aut de alimentis, aut de adventitiorum dilapidatione, vel alienatione immobilium, aut filius agat nomine alieno videlicet ut Tutor, Curator, Procurator, &c.

Quartus quod filiusfamilias ex mutuo nequeat obligari sine Patris consensu, uti constitutum est per S. C. Macedonianum.

Quintus Filiusfamilias Patre non consentiente nequit donare mortis Causa, at nec ex ejus consensu testari, nisi de castrensibus & quasi.

Sextus filio impuberi injuriam illatam eo invito Pater potest condonare, nisi filius sit in dignitate constitutus, &c. plures lege apud cit. Haunold.

Quibus autem modis finiatur patria

potestas, Consule eundem à n. 176. Certum est finire per mortem naturalem habentis prolem in potestate. Secundò per Religiosam Professionem filij. | An post emissam vota simplicia in Societate JESU dimissus ex ea recidat in patriam potestatem dubitari potest. Affirmativa est vera ex Sanch. lib. 5. Moral. c. 5. n. 31. approbato ab Haunoldo, ideo enim professio tollit patriam potestatem, quia proficundo fit transitus in perpetuam potestatem Prælati, qualiter simplicia vota non faciunt transire Scholasticum in jus Prælati, sed duntaxat, quamdiu suberit Prælato, ita cessante subjectione reviviscit patria potestas. Hinc non est paritas à Professo ejecto non recidente in patriam potestatem, nam status professi est suo modo perpetuus sicut status Matrimonialis. Quare non est audiendus idem Sanch. lib. 1. Consil. c. 1. dub. 14. n. 4. Oppositum tradens à paritate professi ejecti.

§. III

De onere alendi proles annexo paterno Dominio.

104. **P**ost Primum triennium tenetur Pater alere filium non modo jure naturali, sed etiam positivo, lege si quis à liberis ff. de agnoscendis & alendis liberis: Primo autem triennio integro Mater debet alere lactando per legem nec filium Cod. de patria potestate.

Ut autem alat proprio lacte non est obligatio mortalis, dummodo (nempe suis expensis, si ipsamet possit lactare, non tamen lactet, nisi eam excuset causa justa, qualis est etiam conformitas cum more patrio: Stante hac causa, aut si lactare non possit, tenetur vir etiam nutricem

tritem solvere Azor p. 2. l. 2. c. 4. q. 3. & 4.) provideat de nutrice non infecta morbo, aut pravis Moribus: exinde ergo debet alere Pater; in hujus defectu ejus ascendentes, iis impotentibus, aut nolentibus Mater.

Hinc sequitur naturalis obligatio in parentibus ad comparanda mediocri saltem diligentia adhibita bona sufficientia naturalia honestæ prolium sustentationi ex illo ad Corinth. 12. non debent filij thesaurizare parentibus, sed parentes filijs.

Obligatio inter Patrem & Matrem notabilis differentia est relatè ad alimenta proliibus præstanda, cum respectu Matris nomine eorum solum lac primo triennio præbendum etiam spurij, reliquis expensas omnes debet facere Pater ex omnium Sententia teste Azor c. 5. q. 8. Si potest si non potest (nisi avus paternus valeat per n. 31.) Mater etiam post triennium lege compellitur educare per cit. L. si quis, &c. eâ deficiente avus Maternus, deinceps alius propinquior consanguineus, ac tandem Hospitale publicum.

Respectu verò Patris per alimenta intelliguntur omnes expensæ necessariæ ad sustentationem non solum secundum naturæ necessitatem, sed etiam statûs æqualitatem, consuetudinem patriæ &c. Azor c. 4. q. 19. præmittens q. 17. ex omnium consensu Patrem jure compelli ad sumptus pro litteris addiscendis necessarios intelligendo per litteras ea, quibus ceteri paræ Conditionis more patrio informari solent; Pater enim debet filium juvare ad statum, quem filius rationabiliter eligeret: ex quo inquit Gobar, Theol. Juridico, Moral. c. 28. Sect. 2.

rectè probatur parentes quorum liberi nequeunt conformiter suo statui se alere nisi litteris, ut sunt filij nobilium aut Doctorum tenuis fortunæ obligari ad eos studijs excolendos; non autem sequitur, quod rusticus aut opifex debeat filium ad Scholas mittere, sed perficere, ut valeat statum eligere suæ conditioni congruum v. g. militarem, Mechanicum, Sacrum &c. Addit n. 19. ex communi usu, quod Pater habeat jus determinandi filio aliquod Studium certum, in eo tamen determinando magnam debet habere rationem inclinationis in filio animadvertæ.

105. Dicitur de alimentis extendunt Doctores ad illegitimos etiam spurios secundum jus Canonicum Cap. cum haberet de eo, qui duxit in matrimonium, in fine ubi de adulteris conjugibus statuitur, ut secundum quod eis suppetunt facultates necessaria spurij subministrent, & hoc jure standum est in omni foro contra jus civile, auth. ex complexu nefario Cod. de incestis nuptijs à Canonico correctum quoad necessaria secundum decentiam statûs, quoad alimenta verò absolutè necessaria ad vitæ sustentationem, ut impium naturali juri rejicitur, cum jura sanguinis nullo jure dirimi possint L. 8. ff. de regula juris.

Extendunt secundo ad Clericum, quod possit alere prolem spuriam ex redditibus Ecclesiasticis Azor c. 4. q. 7. vers. quæres an. Amplia ad hæredes parentis spuriorum. Auth. licet Cod. de naturalibus liberis apud Gob. n. 36.

Extendunt tertio ad fratrem divitem: hic enim etiam jure Sanguinis deficientibus præmemoratis compellitur alere etiam illegitimum fratrem L. Mariti Cod.

Cod. de jur. dot. estque sæpè decisum à Rota Romana teste citato Gobat. n. 39.

Limita hucusque adductam obligationem alendi, ut non procedat de filijsfam etiam legitimis, qui aliunde habere possunt alimenta Gobat, n. 28. cum Covar. cæterisque Jurisconsultis contra Azor e. 4. q. 1. &c. Ratio quia præstantur alimenta titulo imminentis necessitatis, & non ultra, unde filius Opifex præsumitur posse se ipsum alere & etiam ditari *L. si defunctus Cod. arbitrium Tutela*, & in eam Baldus. Unde *L. si quis à liberis ff. de agnoscendis & alendis liberis §. sed si filius*, ita sancitur: *sed si filius se possit exhibere* (ut crebro loquitur Ulp.) *estimare iudices debent, ne non debeant ei alimenta decernere.* Et mox subditur: Patrem non tunc compelli, *ut alat filium Opificem, qui in ea valetudine sit, ut operis sufficere possit.* Quare rectè Raginaldus *Lib. 20. n. 39.* Gobat. n. 40. deobligat Patrem ab alimentis, quando quis alius filium vult nutrire contra citatum Azor. Ex his,

106. Cùm Mater ultra lac non teneatur, si quid in alia filio necessaria expendit, animo non donandi, potest à Marito non paupere repetere, *L. alimenta Cod. de negotijs gestis*: Unde si

filii expensas in addiscendis litteris ex alijs bonis habere potuit, potest eas Pater repetere factas animo computandi in partem legitimæ, secùs censetur liberaliter donasse Azor e. 4. q. 15.

Infero secundò graviter peccare illos, qui liberos suos exponunt clam ad hospitalia, aut Januas Divitum *L. necare, de liberis agnoscendis*, excusantur tamen, si aut eos alere nequeunt, aut aliter infamiam incesti concubitùs evadere, Gob. n. 31. Azor e. 5. q. 7. Bonacin. Rego & obligantes ad refusionem expensarum, si exponens per se ipsum alere potest, quia hospitalia erecta sunt pro egentibus.

Cæterum citatus Gob. n. 33. post Bonac. posse licetè Patrem impotentem proli alendæ eam secluso alterius mali periculo in loco, ubi non est hospitale ad portam Episcopij, aut divitis deponere tradit, quia omnibus miserabilium cura commissa est Trid. *Sess. 13. c. 1. de re-form.*

Infero tertio cùm Gobat n. 44. graviter à Confessarijs esse increpandos parentes, qui ita sua dilapidant, ut post mortem proles cogantur carere alimentis pro statu, & filiarum dote pro nuptijs.

§. IV.

A quo alenda dubia proles?

107. **P**Riore §. resoluta concernunt alimenta prolium, quas constat esse proprias: modo quæstio intricata decidenda est de prole, de qua considera-

tis omnibus prudenter dubitas, an sit proles tua, aut alterius E. g. sub idem tempus, quo habuisti rem cum adultera, eam casualiter cognovit Maritus, aut si cum

cum soluta alius etiam perfectè fuit illi copulatus. Queritur an tu dubius parens tenearis ad alimenta integra, aut saltem ad dimidia, aut ad nulla, quæstio agitari potest de dubio tum late sumpto, nempe pro opinione probabili, quòd proles non sit tua, videlicet dum ponderatis universis circumstantijs & argumentis positivè, ac rationabiliter ita hæres suspensus ut nequeas formare determinatè iudicium de prole an sit, vel non sit tua.

Quid si adultera Marito suo cohabitans dicat ex te prolem conceptam esse. tenearisne ei credere? quid si Maritus resciat circa idem tempus uxorem carnaliter se commiscuisse cum alijs, debetne prolem pro sua agnoscere? & quid si peperit quinto mense, aut sexto, decimo, aut undecimo, &c. & demum an filius teneatur credere Matri asseveranti, quòd sit illegitimus, & illa se prodere ad evitanda damna legitimis imminencia?

Circa principalem quæstionem, seu dum de genitore minimè constat est triplex sententia prima obligat ambos pro rata ad alimenta, proinde in æquali dubio ab utroque concubinario prolem esse alendam, ita Molin. *tract. 3. Disput. 103. Vasq. 1. 2. Disput. 60. c. 8. n. 47. Palao tract. 1. Disput. 3. punct. 5. n. 15. Francisc. Bardi. de conscient. Disput. 6. c. 9. §. 1. Secunda obligat quemvis ad totum, si alter nolit, aut non possit, Bonacin. de matrim. q. 4. punct. 15. n. 10. Tertia penitus deobligat cum Less. Lib. 2. c. 10. n. 39. Lugo hic Disput. 13. sect. 2. n. 20. Gob. Theol. Juridico-moral. c. 28. sect. 3.*

Præmitto quòd etsi in physicis possint dari naturaliter plures semiconcausæ

eiusdem effectûs, inò secundùm plures etiam totales, omnes tamen supponunt utriusque causæ simultaneam ad idem passum applicationem, similis plurium ad generationem eiusdem hominis applicatio esse non potest, siquidem plures eandem sceminam simul simultate temporis cognoscere non possunt, hinc naturaliter repugnat, ut plures sint eiusdem adæquati aut semi Patres.

Dico primò probabilius nullus ex positivè, & rationabiliter strictè dubijs genitoribus tenetur alere prolem. Probatur tunc nullus tenetur alere prolem, quando nullus tenetur se gerere ut Patrem, sed nullus tenetur hoc casu se gerere ut Patrem, ergo. Major patet, obligatio enim alendi fundatur in paternitate. Minor probatur, si aliquis tenetur se gerere ut Patrem uterque se deberet gerere ut Pater, quia non est potior præsumptio pro uno quam alio, sed uterque non se tenetur gerere ut Patrem, quia vel quisque se gereret ut Patrem adæquatum vel inadæquatum: neutrum potest dici, uti est præmissum.

Confirmatur primò in causa alimentorum proles est actrix petens alimenta, concubinarij sunt Rei, ergo cum actori incumbat onus probandi, proles debet probare, quòd uterque sit parens vel adæquatus vel partialis, quia jus ad alimenta radicatur in paternitate, ergo quamdiu non probat, Rei sunt ex integro absolvendi, nam per Regulam juris 11. in 6. cum sunt partium jura obscura, Reo favendum est potius quam actori.: Concordat, Regula juris civilis 168. favorabiles Rei potius quam actores habentur, nisi ubi contraria juris dispositio magis favet actori uti favet in
causa

causa matrimonij, libertatis, dotis, testamenti.

Confirmatur secundò secundùm ple-
rosque cum Suarez apud Dianam p. 4.
tract. 4. Resol. 10. Contra Vasq. &c. du-
buis de emisso voto potest se gerere ut li-
berum ab omni voto, ergo etiam dubius
de genita à se prole potest se genere ut li-
berum ab omni generatione, ac obliga-
tione alendi prolem genitam pauperem,
sicut in antecedente dubius de voto emisso
alendi aliquem pauperem deobligatur a-
lere. Infero ex dictis, nec ad partem a-
limentorum teneri ullum dubium Patrem,
quia obligatio ad partem alimentorum
fundatur in partiali paternitate, qualis
nulla intercedit.

Dices. debitor dubius de certo cre-
ditore tenetur utrique pro rata dubij, er-
go etiam filius dubius de certo Patre ab
utroque justè exigit alimenta pro rata du-
bij.

Resp. Disparitatem esse, quia in pri-
mò uterque creditor in consortio alte-
rius (licet non seorsim) potest se gerere
ut inadæquatus creditor adeòque exigere
solutionem debiti, in secundò verò neuter
genitor dubius potest se gerere ut inadæ-
quatus Pater, nec ut adæquatus, sicut
nec debitor tenetur solvere debitum cui-
vis creditori dubio, ut creditori adæqua-
to & ratio est, quia collectio dubiorum
creditorum habet jus ad solutionem debi-
ti, quia hæc collectio est creditor certus,
ècontra collectio dubiorum genitorum
non potest esse Pater adæquatus.

108. Dico secundò etsi nullus du-
buis genitor teneatur ante sententiam ju-
dicis alere prolem, potest tamen judex
justè condemnare concubinarios ad suum

tribunal delatos saltem ad partem alimen-
torum, imò ante sententiam dubius ge-
nitor debet restituere Marito, & alijs
legitimis prolibus partem saltem illati
damni, Maritus enim patitur damnum in
prole alenda incerta, legitimæ verò pro-
les patiuntur jacturam portionis legitimæ,
aut hæreditariæ dandæ proli illegitimæ:
hæc pars est Lugo n. 23. in fine & sequen-
ti: & probatur quisque certus damni
auctor tenetur ad reparationem damni pro
rata damnificationis, sed quisque concu-
binarius est certus auctor damni in eo siti,
quod quisque suâ copulâ causet incertitu-
dinem actoris, qui teneretur solvere
damnum, quod patitur Maritus, aut alia
legitima proles occasione prolis incerti
parentis, sicut si duo sagittarij injustè ja-
cularentur in bovem meum, uterque te-
netur mihi resarcire damnum pro quan-
titate dubij, dum ignoratur, cujus sa-
gitta sit interfectus, quia uterque me pri-
vat jure exigendi reparationem ab occiso-
re certo mei bovis.

Pars prima etiam probatur ex *L. ita
vulneratus §. estimatio ff. ad legem A-
quil*, ibi: *Cum neque impunita male-
ficia esse oporteat, neque facile consti-
tui possit, uterque potius lege tenea-
tur, uterque æstimationem (uti in lege
præmittitur) servi occisi, unus majorem,
alter minorem, præstabit, nempe pro
majoritate, vel minoritate dubij, aut æ-
qualem, si omnibus perpensis æqualis est
contra utrumque præsumptio, hæc pars
prima est Gabat n. 54.*

109. Objicies primò cum Bardi. U-
terque cognovit mulierem, ergo uterque
dedit causam sufficientem generandæ pro-
lis, ergo stat possessio juris in prole con-
tra

tra utrumque, nisi certò constet de alter-
 uro non influxisse, unde neganti influ-
 xum causæ suæ certò applicatæ incumbit
 onus probandi; sicut quando certus este
 consuluisse furtum, teneris saltem par-
 tialiter restituere & dubitas an fur ex tuo,
 an Titij Consilio morus sit furatus. Quia
 es certus, quòd datum Consilium sit cau-
 sa sufficiens sufficienter applicata ad fur-
 tum secuturum, ergo sicut Consiliario
 incumbit onus probandi Consilium non
 influxisse, & quamdiu id non probat,
 obligatur restituere saltem partialiter, ita
 in nostro casu.

Confirmatur primò à paritate duo-
 rum sagittariorum injustè impetentium
 tuum bovem, aut servum, à quibus se-
 cundùm secundam partem conclusionis
 secundæ faciendæ est compensatio. Con-
 firmatur secundò aliàs sequeretur prolem
 carituram Patre, à quo alatur. Confir-
 matur tertio quamdiu est incertum an
 proles sit potius ab adultero quam à Mari-
 to, potest proles se gerere pro legitima,
 sed proles legitima habet jus ad alimenta
 præstanda à Marito suæ Matris tanquam
 à Patre: ergo Maritus Matris debet eam
 alere, ne actio prolis sit inutilis, detur-
 que utrinque bellum materialiter inju-
 stum, quod implicat.

Resp. Concesso antecedente & pri-
 ma consequentia distinguo secundum con-
 sequens: stat possessio juris in prole contra
 utrumque ad alimenta nego consequen-
 tiam (possessio enim juris ad alimenta sup-
 ponit filiationem, atqui proles dubia de
 Patre non est in possessione filiationis; con-
 tra utrumque, nec contra ullam præ a-
 lio) stat possessio juris in prole contra u-
 trumque relatè ad effectus, à quibus ar-

centur, de quibus positivè constat illegi-
 titas concedo consequentiam; tunc e-
 nim arcenti incumbit probatio, quòd sit
 illegitima, & contra si proles sit actrix,
 ut si contendit habere alimenta, vel hæ-
 reditatem, tunc ipsa probet se esse legi-
 timam, cum fundamentum intentionis
 sit legitimitas.

Concedo quòd dubius genitor, si
 neget se influxisse, deberet positivè pro-
 bare non influxum; at ut liberetur ab o-
 nere alendi non est necesse negare influ-
 xum, sed sufficit, quòd influxus sit in-
 certus, nam hoc ipso etiam incerta est pa-
 ternitas, atque adeo incerta obligatio a-
 lendi, prævalétque certa possessio bono-
 rum adversus incertum jus ad alimenta
 prolis.

Hinc disparitas est de Consiliarijs
 furti, & sagittarijs, de quibus in con-
 firmatione prima, quòd duæ nequeant
 esse concausæ filij, seu partiales Patres,
 Econtra duo consulentes aut sagittarij, ut
 causæ partiales concurrere possunt ad idem
 damnum.

Ad Confirmationem secundam con-
 cedo citra absurdum sequelam, uti omnes
 debent admittere in casu, quo non est
 dubium, sed probabile prolem non esse
 tuam: tunc enim teste Less. num. 29. cer-
 tum est te non debere, ut etiam ex Ad-
 versarijs consentit Bonacina apud Gob,
 n. 69.

Ad Confirmationem tertiam, *Resp.*
 Majorem esse incertam eam siquidem af-
 firmant Vasq. & alij plures, negant Ab-
 bas, Decius, Mascardus, &c. Utram-
 que sententiam melius conciliant Palao,
 & Oviedo nempe quòd affirmativa procedat,
 dum filius est Reus, negativa verò
 dum

dum est actor : Distinguenda igitur est major , potest se gerere pro legitima dum contra eam ut Ream agitur concedo majorem , dum ipsa agit nego majorem , & concessa minori nego consequentiam , nequit proinde agere actione utili , nisi probet se legitimam.

110. Dico tertio etsi probabiliter iudices prolem esse tuam , adhuc non teneris alere , dummodo probabile etiam sit non esse tuam prout contingit , quando tempore adulterij Maritus etiam Carnaliter cohabitavit adulteræ , ita Bonacin. Gob. cum cit. Less. Probatur : ut renearis alere , debet in prole esse jus certum ad alimenta sibi à te præstanda , sed quamdiu probabile est prolem non esse tuam , in prole non est jus certum ad alimenta sibi præstanda , quia certitudo ejusmodi juris radicatur in certa paternitate , quæ hic deficit , ergo. Major constat , quod obligatio certa , seu certum debitum præsupponat jus certum.

Quare dum S. Thomas 2. 2. q. 62. Artic. 7. de cooperante ad damnum agit , tunc solum tenetur , cum probabiliter æstimari potest , quod ab eo actio injusta sit subsequuta : *Ly probabiliter* , ut explicat Lessius , non intelligitur generatim , sed de probabilitate non compatiante secundum rationem dubitandi de contrario , quam regulam restatur Lugo n. 20. passim etiam ab alijs asseri , ut ergo adulter adigi possit à Confessario ad alimenta , debet esse moraliter certus de sinitate prolis.

Hinc hætenus dicta vera sunt , etsi adultera asserat , prolem esse adulteri , ita Alciatus , Gottofredus Henriquez , Palao , Molina , &c. quia assertum mulieris non facit moralem certitudinem

præterquam , quod mulieribus non sit facile credendum *Capitulo forus de V. S.* Ibi : *varium & mutabile testimonium semper fœmina producit* , & benè notat Henric. *Lib. 11. c. 21. num. 3.* Quando à pluribus intra breve tempus cognita est , ignorat ex quo conceperit , quæ ratio suadet idipsum etsi adultera juramento firmet assertionem , prolesque referat lineamenta adulteri , quia rectè observat Part. in *leg. Gallus n. 14. ff. de liber. & posth.* assimilationem per sæpè oriri ex sola Matris imaginatione. Unde Azor , Menoch. & Mascari. hoc signum nihili , aut parvi faciunt ad probandam prolis illegitimitatem. Ex his.

Sequitur primò Maritum conscium adulterij ab uxore commissi sub tempore , quo eandem carnaliter cognovit non teneri alere prolem.

Sequitur secundò Regulariter non esse necessitatem sciscitandi ex confitente copulam cum conjugata , an eam imprægnaverit , sicut nec ipsam adulteram , an ex adulterio conceperit , quia rarò sciunt adulteræ , rarissimè adulteri : monet tamen Gobat n. 90. non obfuturum , si asuetis adulterari proponantur pericula ingentium injustitiarum respectu Mariti , & prolium legitimarum.

Sequitur tertio Matrem teneri ad omnes expensas alendæ prolis , dum Pater est incertus , quia nullus datur Pater , qui sit obligatus.

Sequitur quartò Confessarios hujusmodi prudenter dubios Patres non posse cogere ad præstanda alimenta genitæ proli , sed etiam nolentes esse absolvendos : sunt enim dispositi sequendo sententiam certo probabilem.

III. Dico quartò filius etiam in Articulo Mortis Matri asserenti esse illegitimum, non tenetur credere etiam in foro conscientie, consequenter nec tenetur Mater ei manifestare, nisi indubitatis argumentis possit probare.

Pars secundà sequitur ex prima, si enim filius non tenetur credere, frustranea est revelatio materna, ad frustraneam autem nequit obligari Mater. Pars prima probatur, forum externum asserto Matris non tenetur stare, nisi indubitatis id probet argumentis, ergo nec filius in foro conscientie. Antecedens est certum inter utriusque juris Doctores apud Lugo *Disput. 13. n. 61. Less. lib. 2. c. 10. n. 51 ex leg. quia semper ff. de in jus vocando, ibi: Mater semper est certa. Pater vero juris presumptione est is, quem nuptia demonstrant.* Et si Mater circa tempus conceptionis esset deprehensa in adulterio, quia cum esse possit alterius, præsuntur potius esse Mariti, nisi graves sint conjecturæ in contrarium, ut si Maritus credebatur sterilis, &c. Ratio est *ex cap. 8. inter dilectos de donat.* Quòd allegans suam turpitudinem non sit audiendus. Nempe in præjudicium tertij, prout hic contingit.

Consequentia autem est citati Lessij, Laym, Lugo *n. 61.* cum plerisque Canonistis contra Molin, *Disp. 101.* Panorm, &c. probabiliter dissentientes præsertim in Articulo Mortis, quando proles meritò sibi persuadet Matrem verum dicere, ut si Mater sit fide digna, proba, timens DEUM, ac amans prolem, hoc approbat etiam Vasq. & licet proles in foro externo esset declarata legitima, idque esse certum meritò sentit Lugo *Disput. 13. n. 62.* Stante præfato iudicio, nempe quòd filius ju-

dicet Matrem verum dicere. Quare id, quod negamus est, videlicet filium teneri credere, sed posse se tunc conformare iudicio fori externi, quando ex iisdem argumentis, si hæc foro externo proponerentur sententiam ferret pro legitimitate, quam ferendam posset assequi, si tacito suo nomine per personam interpositam consuleret Doctos Advocatos & prudentes, ita Lugo cum quo dicta consequentia probatur, quod nulla ratio sit cur pariformiter non sit iudicandum in utroque foro, quamdiu in foro interno non constat externum inniti falsæ præsumptioni, sed quamdiu indubitata non probatur à Matre illegitimitas proles, tamdiu non constat forum externum inniti falsæ præsumptioni, unde iure gentium est introductum ad evitandas plurimas fraudes, ne ullus in suum grave præjudicium teneatur credere unius hominis etiam minimè suspecti iudicio, licet iurejurando asseveret Dicast. *Lib. 2. de just. tract. 2. Disput. 7. dub. 11. n. 196.* prævalet enim possessio legitimitatis, & præsumptio iure gentium introducta, quamdiu oppositum non fit moraliter certum ex hoc.

Infero primò cum Less. *n. 50.* Matrem non teneri filio prodere sine morali certitudine se impedituram damna, quia in dubio profuturitionis est melior conditio possidentis Matris famam suam, imò nec tunc absque peccato posse crimen suum prodere, quia infructuose præberet filio occasionem peccandi contra iustitiam, si hic Matri credens, aut teneretur credere, retineret hereditatem Lugo *n. 32.*

Infero secundò Mater etiam infimæ sortis in nullo casu tenetur prodere cum

vita periculo, vita enim est pretio inestimabilis Lugo. n. 43. Cum plerisque contra Sorum, cui n. 44. Consentit, si ex successione spurij commune bonum periclitaretur, tunc enim vita privati est postponenda bono communi (si posset impediri Successio) non propter restitutionem hereditatis ob rationem datam, sed ob commune damnum, proinde non ex justitia commutativa, sed legali.

Infero tertio etiam si prodicione Sceleris sui moraliter certificaretur Mater de avertendis damnis, nihilominus deobligatur, quando imminet periculum tantæ infamiae, ut hæc notabiliter præponderet damno temporali Mariti aut prolis legitimæ Lugo. n. 45. Molin. *Disput. 102. n. 13.* Contra Adrian. Paludan, &c.

¶ 112. Dico quinto si mense undecimo sub finem, ac deinceps proles nascatur post ultimam conjugalem copulam, proles habenda est pro illegitima, etsi enim aliquando contingat partus legitimus mense etiam decimo tertio, quia tamen rariùs id accidit, ad fraudes evitandas negat Bartolus relatus n. 110. *versu hinc hætenus &c.* in foro Civili prolem pro legitima tenendam, & post illum Mynsingerus *cent. 6. observ. 40.* apud Laym. *L. 5. tract. 10. p. 3. c. 5. n. 23.* ex Ulpiano apud Mendo in *Append. Cas. valde notabilium ad Epitomen. Opin. verbo*

de acquisitione & retentione hereditatis, attamen censeo cum Mendo filium 5. 6. à fortiori 7. mense post nuptias naturæ posse hereditatem adire, retinere, dummodo non constet Matrem ante nuptias, vel in absentia Mariti ante mensem quintum &c. correspondentem licentiosè vixisse. Ratio est, quia plurimi ex primariis Medicis apud Mendo affirmant mense quinto, sexto &c. esse partus vitales, & licet non sit ita frequens, non est, cur non potuerit evenire in hoc casu, nec est, cur contra se judicet filius, cum fundamentum contrarium non constet, neque Matris impudicitia: idque adhuc certius erit, si constet de ejus honesta vita, aut si ante nuptias fuerit in clausura Monialium, vel in domo parentum invigilantium sedulo suo honori.

Hinc re ad forum externum delatâ posse judicium etiam pro prolis jure sententiam ferre in præfatis circumstantijs censeo cum Mendo, dispositio enim Ulpiani de partu Undecimesti, quæ cum sit odiosa Matri, & proli non est extendenda per paritatem ad quintum Mensem, uti nec ad decimum aut initium Mensis Undecimi: consentit citatus Mynsingerus, Gobat *cit. c. 28. sectione 4. n. 98* quoad Mensem decimum, & initium Undecimi, secùs quoad quintum.

§. V.

An filius habeat jus ad Legitimam, & quid circa eam observandum.

¶ 113. **Q**uæritur primò quid sit Legitima? an pars honorum & hereditatis, eaque iquora? quo jure, &

quibus debita? n. ad primum legitima est certa portio legibus definita illius, quod

quod quis ab intestato habiturus esset jure legitimæ successionis, ita Haunold. *tract. c. n. 479.* non igitur est tota substantia ab intestato competens, sed pars per leges constituta, in qua quis ad minimum, ac necessarius est hæres instituendus.

Resp. Ad secundum ex communi contra Hæric. Zoëf. & alios esse partem honorum, non hæreditatis, ubi nomine honorum veniunt. Solum illa, quæ post mortem remanent deducto ære alieno, expensisque funeris, nomine autem hæreditatis intelligitur cumulus omnium relictorum etiam obnoxiorum creditoribus: hæreditatis appellatio inquit *Lex 119. ff. de V. S. Sine dubio continet etiam damnosam hæreditatem.* De bonis ita loquitur *Lex 39. §. 1. ff. eodem bonain. intelliguntur cujusque, quæ deducto ære alieno supersunt.* Atqui legitima ex illis bonis debetur, quæ supersunt deducto ære alieno, funeri que expensis per *legem 8. §. 9. ff. de inofficioso testamento* ibi: *quarta autem accipietur deducto ære alieno, & funeris impensa.*

Porro portio in legitimam debita jure antiquo fuit quarta pars ejus ut patet ex proxima citata *Lege 8.* quod liberi erant habituri, si ab intestato successissent: at jure authent. & jure Novellarum *Novella 18. c. 1.* est aucta, ita ut si proles sint pauciores, quam quinque sit triens, seu pars tertia honorum, si verò sint quinque, aut ultra, sit semis, seu pars dimidia honorum (quæ habuissent simul, si ab intestato successissent) inter eas æqualiter dividenda.

Resp. Ad tertium legitimam non esse taxatam à lege naturali, aliàs nulli posset ex dispositione juris civilis dene-

gari, cum tamen negetur secundum jus civile exhereditatis, ac defecto in Principatibus, magnatum fidei Commissis &c. manent bona omnia penes primogenitum sine onere dandi legitimam cæteris liberis (quibus solum sufficiens sustentatio pro conservatione familiæ suæ debet assignari) idcirco in jure vocatur *legalis pars, legibus debita, legitima quarta Zoëf. in ff. de inofficioso testam. n. 100.* quia tamen instinctus naturæ rationalis parentes invitans ad relinquendam legitimam tolli non potest, idcirco dicitur *Cap. Raynurius de testam.* quod *legitima portio sit debita jure natura,* secus quod inclinet, ut nequeat justa ex causa hoc debitum negari, aut rationabili consuetudine abrogari, est ergo taxatio quoræ de lege civili, radicata tamen in naturali.

Resp. Ad quartum Primò ab ascendentibus tam à Matre, quam à Patre debetur legitima descendantibus liberis Masculis, & Fœminis etiam emancipatis, ac Religionem capace[m] successionis professis (nisi præcesserit renuntiatio) non solum naturalibus, ac legitimis simul (illegitimis naturalibus non legitimatis, secus Canonice spurij, id est natis ex damnato coitu, debetur à Matre, secus à Patre, qui tamen penes hæreditatem relictam legitimis potest relinquere proli illegitimæ naturali unam unciam, hæc est, partem duodecimam honorum dividendam cum Matre superstite, in defectu autem legitimorum, si non vult instituere universalem heredem, prout potest, debet tamen instituere in duabus uncijs æqualiter dividendis cum Matre quia cum illa in his ab intestato de jure succedit *Patri Less. lib. 2. c. 19. n. 72.*

Molin, *tract. 2. Disput. 166. Conclus. 3.*) non solis inquam naturalibus & legitimis simul, sed etiam legitimis tantum, nempe adoptatis, aut arrogatis ab ascendente. In defectu filiorum, & filiarum debetur legitima nepotibus in locum parentum succedentibus, & sic deinceps. Haunold, *tract. 6. à n. 487.*

Nota ulterius primò, quòd renuntians hereditati non eo ipso renuntiet legitimæ, quia uti dictum est, legitima non est pars, hereditatis.

Secundò filia renuntians per statutum Successioni, non potest petere legitimam acceptâ dote ex generali regula: exclusio à successione ab intestato sit etiam exclusio à legitima in casu acceptæ dotis, secus istâ non acceptâ, aut acceptâ sed insufficiente pro alimentis.

Tertio si filia post juratam renuntiationem habet proles, & moritur ante Patrem cum accepta dote, proles ejus cum immediatis heredibus avi, seu fratribus Matris suæ succedunt, in legitimam jure representationis, cui Mater non poterat renuntians præjudicare etiam jurejurando, nisi etiam renuntiet pro prole per 45. Veri. sed quid juris. At si filia Patri supervivit, nihil petere possunt, non jure proprio, ut clarum est, non etiam jure Matris accepta dote reliquum accrescit cæteris immediatis; his deficientibus jure proprio nepotes succedunt, proinde ijs materna renuntiatio non obest ita Haunold, *tract. 6. n. 488. & seq.*

Resp. Secundò ad quartum legitima à descendantibus debita ascendentibus est universaliter triens, eo quòd moraliter sit impossibile, ut plures sint quam quatuor ascendentes unius descenden-

tis, è contra est possibile, ut sint plures descendentes unius ascendentis quàm quatuor, idcirco tunc est legitima non tantum triens, sed etiam semis.

Hæc occasione sciendum est pro intelligentia juris Cæsarei, & veterum Legistarum ex Molin, *Disp. 158. n. 4.* quòd apud eos universa hereditas dividebatur in partes duodecim æquales, quas uncias appellabant, igitur tota hereditas constat duodecim uncias, omnes simul sumptas complectitur as, id est vocant affem; plures uncias, seu assis partes peculiaribus vocibus significant: sic uncia cum dimidia dicitur sexcunx; sextans significat duas uncias, seu sextam partem assis, quadrans autem tres, triens quatuor &c. quatuor uncias, id est, tertiam partem assis; quincunx quinque uncias, semis sex uncias; septunx septem; bes 8. dodrans 9; dextans 10; decunx 11. ita habetur Instit. §. hereditas juncta glossa ibidem.

Ex his Colligitur Primò quòd filia generalibus terminis renuntians paternæ hereditati possit petere legitimam, nisi etiam hanc expresserit, quia legitima ut dictum est non est pars hereditatis formaliter sumptæ sed bonorum per Respon. ad secundum, unde filius repudiatâ hereditate potest consequi legitimam, Haunold. *n. 485.*

Colligitur secundò fœminæ acceptâ competente dote non possunt petere legitimam, ubi per statutum excluduntur à Successione in favorem Masculorum, quia juxta generalem regulam exclusio à Successione ab intestato non debetur legitima Haunold. *n. 488.*

Quæritur secundò quo tempore debeat? an constitui possit in re singulari? an in usufructu? an in bonis Emphy-

teu-

reuticis? an admittat gravamen? *Resp.* ad Primum non deberi ante mortem, unde licet Pater sua prodigat, secundum plerisque filius nequit agere in vita Patris pro obtinenda legitima, competente enim remedio Ordinatio non est deveniendum ad extraordinarium, medium autem Ordinarium est, ut per Magistratum Patri interdicitur bonis, est horum curator datur, unde cum Professio Patris in Ordine incapace successionis æquivalet secundum omnes morti naturali, post eam filius agere potest pro legitima, quod Canonista ampliant contra multos Civilistas, etsi proficatur in Ordine capaci successionis, quia etiam tunc Pater pro mortuo habetur Haunold. n. 514. Sanch. Lib. 7. Mor. c. 10. n. 3. ex c. cum simus de Regular. ibi, & bona paterna que ipsi ex successione proveniunt, postulare. Nec est verum tunc Patrem in eo casu fuisse mortuum, idem enim non dicitur in textu, Idem tamen Sanch. n. 2. vocat sententiam probabilissimam quæ negat, quod legitima tunc sit debita ante mortem naturalem Patris, hoc autem superflite legitima non debetur, L. 1. §. Impuberi ff. de collectione bonor. Non obstat relatum c. cum simus, quia non constat Patrem tunc vixisse. Utraque opinio est probabilis, At loquendo de Patre in Societate JESU emittente vota biennialia, cum retineat bonorum Dominum, non debetur legitima ante Professionem, Sanch. n. 6.

Resp. Ad secundum affirmative: dummodo res æquivalet legitimæ sita que ejus utilitatis cum alijs rebus hæreditarijs neque loco periculoso, aut rixoso, vel potenti vicino accola, neque ha-

beat onera annexa merito filio ingrata ita communis apud Haunold. n. 521.

Resp. Ad tertium negativè, etsi ususfructus sine proprietate relictus æquivalet legitimæ seu parti tertie bonorum Novella 18. c. 3. prope finem ibi; non licebit &c. legitima enim sine onere & in Substantia Patris est relinquenda, id est, Substantia paterna debet in individuo, & sine gravamine ad filium pervenire vide Haunold. à n. 523.

Resp. Ad quartum affirmative si res Emphyteutica sit hæreditaria, secus si non sit hæreditaria ita Haunold. tract. 6. n. 530. & tract. 9. n. 575. Hæreditaria est, quæ est concessa pro quibusvis hæreditibus atiam non descendentibus, non hæreditaria dicitur concessa pro filijs, & descendentibus, talis Emphyteusis dicitur concessa ex pacto, & providentia. Ratio primi est, quia tale bonum hæreditarium est instar boni patrimonialis, si ve allodialis sed in hoc potest constitui legitima. Ratio secundi est, quod tale bonum non sit profectitium à Patre, sed adventitium, id est adveniat à Domino directo.

Resp. Ad quintum gravamen, quod inest rei non obest legitimæ, E. g. fundus habens servitutem realem, dummodo propter annexum onus fundus secundum proprietatem, & utilitatem filio cessus minus æstimetur. Cætera verò onera jure hodierno rejiciuntur & habentur pro adjectis, ut si in duobus filijs unus alteri substitueretur reciproce, & unus alteri post mortem cedat legitimam tanquam fidei Commissum, aut si filius universalis hæres institueretur, uxori verò legaretur ususfructus ad vitæ tempus, legatum

gatum non valeret quoad quotam legitimæ commensuratam & sic filius haberet in ea etiam usufructum, *Auth. novissima Cod. de inofficioso testamento* in fine, ibi: *cujus portionis corrigens legem 37 ff. de usufructu per legatum relictum oppositum statuentem.*

Unde ubi ex statuto dos est loco le-

gitimæ, ea debet esse immunis ab onere, quapropter si dori tunc adjiceretur hæc conditio *si nupsit* ea non esset differenda in eventum nuptiarum, *Haunold. n. 534.* nec valeret ista, *si filia decesserit sine prole, dos revertatur ad testatoris heredes.* Responsum totum est *Haunoldi tract. 6. à n. 531.*

§. VI.

An Professus aut exheredatus, aut renuncians hereditati augeat, aut minuat legitimam.

Hujus §. explicationem vide in n. 409.

§. VII.

Quorum bonorum Filij sint Domini, & quid circa ea possint?

114. **U**T intelligatur hoc genus Domini, quadruplex Theologi cum Juristis distinguunt filiorum peculium sic dictum à pusilla substantia, quæ si acquisita, est in Castris aut intuitu Militiæ, dicitur peculium Castrense; ad quod ex speciali Constantini Imperatoris Privilegio revocatur comparata in Palatio Regis ab Aulicorum obsequium suâ industriâ aut parsimoniâ, ut largitate Principis; si est acquisita ex publico officio ut judicis, Assessoris, Medici (secus acquisita per artem Mechanicam *Leg. unic. Cod. de inoffic. Testamento*) aut in electricatu &c. dicitur quasi Castrense, idest,

gaudet privilegio Castrensi: si est acquisita extra hos titulos, nec primario intuitu Patris, nec ab ipso Patre, sed advenit ex jure hereditatis lineæ maternæ, ex donatione, industria, labore, artificio, fortuitâ inventione, negotiatione cum pecunia mutuo data à Patre, aut ex donatione antidotali aut remuneratoria, vocatur adventitium; demum acquisita principaliter intuitu Patris, aut ex rebus, & Substantia Patris, ut si negotietur pecuniâ Patris non mutuo accepta, proinde nomine Patris est peculium profectitium.

Dico

Dico primò filium familias esse plenum Dominum, seu Proprietarium & usufructuarium bonorum Castrensiū & quasi Castrensiū, ita omnes ex jure ff. & Cod. ex eodem jure est certum, quòd adventitiorum sit proprietarius, eorundem verò usufructus regulariter sit penes Patrem.

Dixi regulariter, quia in quibusdam casibus filius est etiam horum usufructuarius privativè ad Patrem, ut si Pater usufructum remittat, aut quid donet filio eà lege, ut etiam usufructus sit penes filium, unde si Mater maritum institueret eà conditione, ut filio postquam attigerit legitimam ætatem, hæreditatem restituat, exinde acquireret filius proprietatem cum usufructu hæreditatis excepto usufructu tertie partis, seu Legitimæ, nam cura Legitima ex bonis etiam maternis sit filio debita, ejusque usufructus de jure debeat Patri, hoc jure Mater non potuit privare Patrem per *Auth. ut liceat Matri Cod. de bonis, qua liberis*. Item si Pater succedat filio in bonis adventitijs cum altero filio defuncti Fratris, hic suæ portionis, est etiam usufructuarius, non Pater, *Auth. item hæreditas Cod. eodem*. Hæc Authentica utpote correctoria juris communis malè à saliceto, & alijs extenditur ad casum, quo Pater, & filius succedunt extraneo. *Haunold. tract. 4. n. 205.*

Item quando filio relinquatur usufructus sine intuitu Patris. Item cessat usufructus per emancipationem legibus, aut consuetudine per matrimonium inductam; tunc enim usufructus consolidatur cum parte. Alios casus lege apud cit. *Haunold.*

Demum bonorum Profectitiorum proprietas, & usufructus est penes Patrem §. 1. *Instit. per quas personas nobis acquiratur*: Hoc tamen commodi filius habet ex hoc peculio, quòd si ex Patris delicto publicarentur bona ejus, illud peculium non publicetur *Leg. 3. §. sed utrum ff. de Minoribus*. Et licet à Patre data filijs in Patrimonium pro suscipiendis Ordinibus sacris, aut filie in dotem, aut filio ad nuptias spectant ad genus profectitiorum, nihilominus filius, aut filia acquisivit eorum Dominium & usufructum, etsi postea debeant in partitionem afferri non quoad fructus sed quoad substantiam, *Haunold. n. 200.*

Quæritur an defuncto filio maneat usufructus apud Patrem, esto Dominium ad alios hæredes perveniat? *Resp. Affirmativè ex lege ff. Cod. ad Tertull. S. C. Ibi: Sin verò defuncta persona in sacris Patris (id est, in Patria potestate) constituta decesserit, Pater usufructum, quem & vivente filio habebat, teneat, donec vivat incorruptum*: Cæterum si quid jure municipali circa usufructum constitutum est discordans à jure communi, illud est observandum. *Haunold. n. 207.*

115. Dico secundo filius familias pubes potest suâ Authoritate de bonis Castrensiibus, & quasi Castrensiibus disponere etiam per testamentum, aut donationem causa mortis. Ita omnes ex *L. Pater, qui dat, ff. de castrensi peculio*, de bonis verò adventitijs, quorum Pater habet usufructum nec cum consensu Patris potest testari ad causas profanas *Instit. quibus non est permissum facere testamentum*. Ibi: adeò quidem, ut quamvis eis permiserint nihilo magis jure testari possint.

possint, L. 3. §. 1. Cod. eodem filium autem, qui in potestate est, testamentum facere non posse indubitati juris est.

Dixi profanas, quia ad causas pias de proprietate testari potest ex cap. licet §. fin. de sepult. in 6. pro anima tamen sua prater ipsius (nempe Patris) assensum aliquid judicare non potest, ubi per ly judicare Glossa intelligit testari, testamentum enim dicitur ultimum iudicium, ergo à contrario sensu cum assensu Patris potest testari pubes de proprietate adventitiorum pro anima sua.

Utrum per alios contractus in vivis possint alienare dicitur §. sequenti in fin.

An prohibitio testamenti præfata se etiam extendat ad adventitia, quorum plenum Dominium consequenter etiam ususfructus pertinet ad filium per nume-

rum 114. dubitari potest, sed extensio firmata est communi sensu Theologorum, ac Legistarum cum Haunold. tract. 6. n. 232. quia à jure non habetur ut pater familias, respectu etiam talium bonorum, ergo Lex prohibet usum pleni Dominij per ultimam voluntatem, secus inter vivos Less. lib. 2. c. 4. n. 9.

Dixi in Conclusionem pubes: hoc est expleto decimo quarto anno, impubes enim, sive hâc ætate inferiores etiam de Castrensibus, & quasi defectu indicij testari non possunt; Notat autem Perez Institut. quibus non permissum, versu quod quidem jus, quod quis explevit dicatur annum, ultimum ejus diem attingens: Quoties enim de favore alicujus agitur, placuit diem cœptum haberi pro completo.

§. VIII.

Resolvuntur aliquae quæstiones de Patre erga filium, & vicissim.

Quæritur primò an Pater debita à filio contracta debeat solvere? & ob filij delictum teneatur ad multam.

Prænotandum est hic, quod occasione cujusdam Creditoris Macedonis filij familias ad quemvis luxum pecunias mutuas dantis, hi, ut ære alieno facilius se liberarent sæpè vitæ Parentum insidiabantur, conditum sic S. C. Macedonianum prohibens dare pecunias mutuas filij familias, seu in Patria potestate con-

stitutis, ita ut mutuanti denegetur. Actio tam adversus Patrem, quàm contra filios familias etiam postquam egrediuntur Patriam potestatem, patetque mortuus est L. 1. §. 6. ff. de S. C. Macedon. quia, inquit Perez ad Institut. quid cum eo, qui in aliena est potestate. §. illud proprie, hæc exceptio inducta est in odium creditoris, quod non cessat per mortem Patris, cujus favorem principaliter respexit, idcirco filius familias nequit huic benefici-

beneficio renunciare, estque probabile, et si jurasset se soluturum adhuc deobligari etiam post Patris mortem contra *L. lib. 2. c. 20. n. 9.* Cujus sententiam ob juramenti reverentiam, & D.D. multitudinem vocat valde probabilem citandus *Wadingus n. 4.* Quia eadem sequuntur incommoda ex hoc juramento, quae ex mutuo simplici, imò si valeret, foret majus periculum insidiandi, est igitur ejus obiectum ob annexas praefati periculi circumstantias illicitum *Haunoldi. tract. 9. n. 328.* ex communiore Legistarum. Et Canonistarum.

Nulla igitur nascitur obligatio naturalis Theologicè talis, seu in conscientia solvendi exceptis certis casibus: hoc enim potuit rationabiliter statui in pœnam foeneratorum, & favorem Parentum, *Haunold. n. 327.* si tamen filius neglecta exceptione solvit, nequit solum repetere, uti nec ejus fidejussor *L. 9. ff. eodem.* Hinc est disparitas inter foeminam fidejubentem quae potest vi *S. C. Vellejan.* ex errore solum repetere, nam hoc simul est praecise favorabile foeminæ, Macedonianum *S. C.* verò est in favorem Parentum, & æque in odium Creditorum, quos, si in judicio non excipit, pròinde est condemnandus; sed adhuc non tenetur solvere, sed potest excipere prout habetur expresse in *L. 11 ff. de S. C. Macedon.*

Deobligatio dicta in conscientia solvendi probabiliter habet locum, etsi mutuum extet apud filiumfam, aut inde factus sit locupletior *Wadingus de contract. Disput. 6. dub. 4. §. 1.* *Haunoldus n. 329.* Contra *Laym. Palao.* Quia lex, aut filiusfamilias sit tutus in conscientia, nunquam exigit hanc conditionem, si inde non sit factus ditior, sed potius opposi-

tum statuit, dum apertè concedit, quòd filius etiam locupletior possit opponere creditori petenti solutionem beneficium *S. C. cit. L. 9. §. 2.* ergo si in pœnam foeneratorum est tutus in conscientia, quando non sit ditior, etiam tutus est, licet fiat ditior, aliàs non posset excipere contra creditorem.

Dixi non esse obligationem solvendi in conscientia certis exceptis casibus, in quibus negatur hoc beneficium, nempe primò si Pater mutuum ratificet. Secundò si filiusfamilias sit miles, uterque casus habetur in *Leg. 7. c. de S. C. Macedon.* nisi mutuum expendendum esse in causas non castrenses soiverit creditor, quia tunc creditor est in dolo, *Haunold. n. 331.* Tertio si filiusfamilias habeat Castrensia, aut quasi, aut adventitia pleno jure. Quarto si creditor ignoravit mutuatarium esse filiumfamilias, aut si juraverit se esse Patremfamilias. Quintò quando mutuum factum est in rebus à pecunia distinctis absque fraude, scilicet non ex fine eas redigendi in pecuniam. Sextò si mutuum sit versum in Patris bonum, aut eo sciente, nec contradicente petito, aut si filiusfamilias sui juris effectus contractum approbavit, aut si Pater partem mutui solvit: Censetur enim totum contractum ratificasse. Septimò si mutuum sit expensum in usus paterna pietate debitos. Octavò si Pater filiumfamilias praeposuit negotiationi absque exceptione mutui petendi: praesumitur enim tacite consensisse. Nonò si filiusfamilias fidejussit pro alio ex causa mutui. Hi casus habentur in varijs legibus apud *Haunold. n. 331.* His praenotatis.

Resp. Ad quaestionem & quidem ad primam partem negativè de filiofamilias

Q. 2.

exce-

exceptis casibus proximè relatis, quia extra hos casus jus non obligat Patrem, ipsumque filiumfamilias, ut vidimus.

Resp. Etiam negativè ad secundam partem, nisi Pater consulerit delictum, est communis cum Baldo *L. si quâ penâ ff. qui sunt sui, vel alieni juris, &c.* Ratio, quia filijfamilias nullum habent Dominium in bonis Patrum adhuc viventium, ergo hi cogi non possunt ad solutionem multæ pro filijs etiam ex futura legitima, quia vivente Patre filij nullam habent legitimam *L. 23. ff. de acquirenda hereditate.*

117. Quæritur secundò an filij lucra ex pecunia Patris aliàs otiosa sint accensenda peculio adventitio? Tertio an filius administrans bona Patris sibi, aut Patri lucretur. Quarto an à cohæredibus possit petere æstimationem impensi laboris in administratione? Quintò an filiusfamilias invito Patre possit operas suas elocare? Sextò an domo dimissus, ut se sustentet, emancipetur? Septimò an debita à Patre contracta pro alimentis suis debeat solvere?

Resp. Ad secundum affirmativè cum Wading. *Disput. 2. dub. 6. §. 1. n. 6.* ex communi: quia sunt fructus industriæ filij, ergo fiunt filij negotiantis.

Resp. Ad tertium lucrari Patri, quia res fructificat Domino suo proinde Patri bona paterna cit. Wading. Molin. *Disput. 234.*

Resp. Ad quartum affirmativè cum Less. *L. 2. c. 12. dub. 13.* ampliante ad Filium, qui non fuisset expressè protestatus se nolle gratis laborare, ut si ob verecundiam Patris non est ausus protestari. Ratio, quia filij industria est pretio æstimabilis etiam respectu Patris, qui extra ca-

sum gravis necessitatis non habet jus labores exigendi à filio gratuitos.

Resp. Ad quintum cum Laym. *lib. 3. tract. c. 8. n. 13.* affirmativè extra casum, quo Pater ob inopiam sibi non sufficit, tunc enim pietas in Patrem filium obligat ad præstandam Patri operam, aliàs non.

Resp. Ad sextum affirmativè de implicita emancipatione: idcirco omnia sibi acquirit, ac de jis validè disponit; in Sporer *tract. 6. in Decal. c. 2. n. 134.*

Resp. Ad septimum negativè: nisi Pater fuisset protestatus se nolle facere ejusmodi debita gratis ob rationem datam in simili *num. 95.* & sequenti in cujus finem meminimus præsentis quæstionis.

118. Quæritur octavò an, & de quali peculio filiusfamilias possit contrahere. Quæstio hæc *n. 115.* omissa hic est decidenda.

Resp. Puberem posse Patre inconsulto contrahere, ac civiliter obligari de castrensibus, & quasi per *legem 4. §. 1. ff. de castrensi peculio*, quia respectu eorum reputatur quasi Paterfamilias impubes verò nec cum consensu Patris potest obligari circa ulla bona sua, at bene cum consensu Tutoris: *Instit. de inutil. stipulat. §. pupillus versu sed qui*, ubi datur discrimen quòd tutor actione tutelæ pupillo teneatur, proinde si obligatio foret pupillo damnosa conveniri possit; filio autem in Patrem nulla competat actio.

Resp. Secundò de adventitijs Patri fructificantibus nequit filius sine consensu Patris validè contrahere per *legem final. Codic. de bonis, quæ liberis*: Secus cum Patris assensu, ac decreto judicis (quando materia hujus decretum postulat) si sit majorennis, quia sic nulla lex prohibet alienationem, imò probabilius id ipsum, etli

et si filiusfamilias sit pubes minorennis, i-
ta Sanch. Molin. Haunold. *tract. 8. n. 237.*
& alij cum Legistis contra communem Ca-
nonistarum innitentium *C. Constitutus de*
in integram restitut. Verùm hinc
nullum argumentum sumi potest quia in
eo narratur Patris factum de alienatis qui-
busdam maternis bonis ad filios devolu-

tis: quærentibus filijs Papa jubet aliena-
tionem declarari nullam, si aliqua debita
solennitas defuit.

Resp. Tertiò filiusfamilias potest
sine alio consensu Patris alienare consti-
tutus ab eo negotiator cum peculio profe-
ctitio Haunold. *tract. 8. n. 238. ex §. 10.*
Instit. de actionibus.

§. IX.

*Quæ bona accepta à Patre in vivis conferenda sunt, aut
in legitimam computanda.*

119. **Q**uæritur primò quid sit bono-
rum collatio, & quibus im-
ponitur conferendi onus? *Resp.* Ad pri-
mùm cum Molin. *Disput. 237.* est allatio
in communem bonorum defuncti paren-
tis acerrvum (ex quo legitima debetur) eo-
rum profectitiorum bonorum quæ affe-
rentis effecta erant, ut cum alijs tanquam
hæres in eo succedat.

Resp. Ad secundùm primò debere
conferre solos descendentes Haunold.
tract. 6. n. 542. ex communi Theologor-
um, & Juristarum. Secundò secundùm
omnes, quando concurrunt sui cum suis,
id est, constituti in patria potestate cum
constitutis in eadem. Conferre debent
bona profectitia, ut dotem, donationem
propter nuptias. Tertiò certum est e-
mancipatos concurrentes cum suis con-
ferre his debere *per legem sextam Cod. de*
collat bonorum. Quartò secundùm Hau-
nold. *tract. 6. n. 550.* vera est in puncto
juris sententia Decij, aliorumque contra
Bartholum, quòd emancipati emancipa-
tis non conferant *per legem 9. Cod. eo-*

dem: Si emancipati, inquit, utriusque
à Patre fuistis, collatio cessat. Ceter-
rum si non tenentur conferre, quibus Pa-
ter expressè cavit eos non teneri confer-
re, *Novel. 19. c. 6.*

120. Quæritur secundò, quæ re-
gula præ oculis habenda ad intelligendum,
quæ bona sint collationi subjecta? *Resp.*
cum Haunoldo *n. 557.* Generalem regu-
lam posse esse hanc, illa sola sunt colla-
tioni subjecta, quæ sunt accepta ab eo, &
ex ejus bonis, ex cujus bonis legitima de-
betur *Leg. 29. Cod. de inoff. test.* Si,
inquit, *ex substantia ejus profecta sit,*
de cujus hereditate agitur: Unde sola
bona profectitia, quæ ex Patre, vel Ma-
tre, vel linea paterna, aut materna pro-
veniunt conferri debent in legitimam por-
tionem (quæ debet obvenire vel à Patre
vel à Matre) non tamen omnia, sed ea
tantùm, quæ specialibus legibus compu-
tari jubentur, *L. 20. Cod. de collat. bo-*
norum, aut etsi ex Origine non sint pro-
fectitia, pro talibus tamen à jure haben-
tur in certo casu, prout dos data à Matre,

Q 3

aut

aut avo materno habetur pro profectitia in Successione in bonis, è quibus dos data est (licet aliàs dos sola à Patre data profectitia sit, data verò ab alijs adventitia, quæ jure novo non confertur, *L. fin. c. eod. Leg. penultima Cod. eodem*, licet aliàs dos sola à Patre data profectitia sit, data verò ab alijs adventitia, quæ jure novo non confertur *L. Cod. eodem*.)

Observat hic Heunold, *n. 560*, ex Perez ad citatam legem 20. quòd *imputatio in legitimam*, & collatio bonorum non habeant locum in uno, & eodem Successionis genere, sed in diverso, nam imputatio in legitimam fit in Successione ex Testamento, ut per illam imputationem sustineatur testamentum collatio verò in Successione ab intestato.

Ad præfatam generalem Regulam etiam spectat distinctio inter donata liberis à parentibus donatione ob causam, & donata donatione simplici: hic per donationem ob causam non intelligitur donatio remuneratoria, sed facta ad quidpiam necessarium, aut utile, aut piam, ut dos, donatio propter nuptias & talia conferenda sunt, ac in legitimam computanda, nisi expressè testator cavisset ita *DD. ex Auth. ex Testamentis Cod. de Collat. bonorum*, de donatis verò donatione simplici est controversum, de quo infra.

II. Quaritur tertio an conferenda dos, & contrados, seu donatio propter nuptias, & quid si dos ab avo Materno vel Matre data; quando succedatur in bonis Matris aut avi materni? *Resp.* Primo si dos, aut contrados, seu donatio ante nuptias sit extracta ex Substantia, de cujus hæreditate agitur, ea imputanda est in legitimam *per legem. 29. Cod. de inoff. test.* debetque confer-

ri *per legem penultimam Cod. de collat. bonorum* apud Haunold, *n. 560.*

Hic Author singulariter distinguit conformiter jure inter dotem, & donationem antenuptialem promissam, aut jam traditam: promissa non confertur formaliter, seu reipsa, sed æquivalenter, seu virtualiter, nempe per Cautiorem defensionis, id est, filia debet cavere fratribus, cum quibus succedit, quod adversus Maritum, cui competit exactio promissæ dotis, sint defendendi *Leg. 2. Cod. de Collatione bonorum*. Proinde eo casu, si filia æquam portionem suam ab intestato est consecuta, Maritus aliam à fratribus dotem promissam nequit prætere, quia ea portio est loco dotis, & hoc modo dicitur virtualiter collata.

Si autem dos est jam tradita, tunc hæc est reipsa conferenda, & confundenda cum bonis paternis, *L. 8. Cod. eodem*. quòd esse intelligendum bene observat Perez apud cit. Haunold: si filia dotem exegerit post factum cum Marito divortium, aut hujus mortem; Si enim nondum sit solum Matrimonium, dos existens apud Maritum confertur remissione, hoc est, filia tantam partem ex portione paternorum bonorum sibi competente fratribus suis remittet, quantam ex dote fratres accipere deberent, *L. 5. Cod. eodem*.

Limita Responsum de collatione datum, nempe si dos apud Maritum sine uxoris culpa perierit, conferri non debet: ita Haunold, *n. 560*. Argumento *Legis primæ ff. eodem* & ex generali Regula, quòd debitor speciei liberetur ejus incertum.

Resp. Secundò ad Tertium esto dos à Matre aut avo materno data sit reipsa adventitia, nihilominus, dum filia cum alijs succedit in bonis maternis & mater-

ni avi, hebetur pro profectitia, quando dos ex iisdem fuit extracta per Legem penultim. Cod. eodem. apud Haunold. n. 563.

122. Quæritur quartò, an factæ expensæ in elocationem filia, scilicet in vestes nuptiales, convivium, & patrimonium à Patre filio assignatum pro titulo Mensæ ad Ordines, & sumptus pro eo facti studiorum tempore, & in visitandis Provincijs, addiscendis, peregrinis linguis, exercitijs Equestribus &c. debeant conferri. De his Conditionibus disputant Doctores apud Haunold. à n. 565.

Resp. Primò vestes pretiosas esse conferendas secundum valorem, quem habent tempore faciendæ collationis, secùs quoad usum medijs temporis, quia is spectat ad alimenta.

Resp. Secundò sumptus in epulas nuptiales non debere conferri contra And. Gallium supponentem falsò, quod hi sumptus sint accessorium dotis, hæc enim servit sustentandis oneribus Matrimonij; dicti autem sumptus absumuatur eo modo, quo pretiosus suffitus in nuptijs accensus absumeretur, quem nemo diceret conferendum; quare hi sumptus censentur spontanei in honorem filia fieri. Idem dic de convivio à Patre instructo pro primitijs filij, aut ingressus in Religionem. Haunold. n. 562.

Resp. Tertio affirmativè cum Vasq. Lug. Haunold. n. 565. contra Gomez de patrimonio in titulum Mensæ, quia datur ob causam non minus, quam dos, nempe ob susceptionem Ordinum, aliquantulum Spirituale Matrimonium continentium.

Resp. Quartò circa sumptus in studia (proinde in libros pretiosos, gradus Academicos &c.) & ad visitandas Provin-

cias an conferendi sint, spectandam esse consuetudinem, at secundum jus commune, quando non precessit parentum protestatio, seu probari nequit expensas factas esse animo rependi; illæ in successione ab intestato conferri non debent, neque in legitimam computari in successione ex Testamento, ita deciditur de filio emancipato in lege 50. ff. Familia exciscunda, quam vide apud Haunold. numero. 567.

Confirmatur expensæ pietati, ac liberalitati paternæ aut maternæ imputantur, ubi non constat de animo credendi per legem 5. Cod. ad S.C. Maced. & arg. L. 11. C. de negot. gestis, ibi: si quid autem &c.

Responsum datum est Molinæ Disp. 238. versu. de expensis, ubi etiam negat collationem sumptuum in promotione filij ad Officium publicum in vendibile, ac in hæredes intransferibile. Idem dic de expensis cujusvis alterius artis Mechanicæ addiscendæ factis utpote ad alimenta spectantibus, ita citatus Molin. Disp. 239. ubi addit versu dubium est &c. nec Patrem, nec ejus hæredes teneri ex communi massa solvere expensas necessarias, ut filius incepta studia absolvat. Vasq. apud Haunoldum n. 566. vult expensas in studia &c. esse conferendas (cum communiter excedant alimenta) saltem quoad excessum, at ceteri Doctores communiter negant teste Haunoldo, quorum opinionem ipse videtur tueri, censet tamen esse attendendam consuetudinem.

123. Quæritur quintò An fructus bonorum immobilium filio ad nuptias datorum conferendi sint cum eorum substantia, aut eidem uxorem ducenti à Patre promissâ certâ Summâ annuâ pro

alenda uxore subit oneri collationis? quid de Summâ datâ pro filij redemptione à captivitate aut à vinculis, aut à pœna ex delicto? & an pretium, quo Pater filio emit Officium sit in legitimam computandum?

Resp. Primò cum Haunold, n. 564. ex Molin. & Lugo non esse conferendos fructus, sed solam bonorum substantiam, uti nec annuam Summam, Ratio, quia non minus hæc, quam fructus sunt alimenta filij conjugati.

Resp. Secundò est conformius dictis n. 116. Conferendam esse, aut in legitimam computandam Summam pro liberatione filij à captivitate, vinculis aut à pœnis datam: quia licet Patet moveatur paternâ pietate ad eam dandam, dat tamen ob causam satis necessariam, ergo non ex mera liberalitate per *numerum 120.* in fine Haunold n. 575. contra Mol. *Disput. 240.* innotentem *legi 17. Cod. de postliminio reversis.*

Resp. Tertiò Inter Officia vendibilia, & transferibilia ad hæredes, & officia personalia, seu non transferibilia distinguendum esse. De primis computandas esse expensas concordant Theologi cum Juristis, secus de posterioribus jure Bavarico, imò plures id ipsum procedere secundum jus Commune censent: quibus non improbat Haunold, n. 577. adheret, Molin. *Disput. 238.* à nobis relatus n. 122. in Responso quarto de expensis factis pro beneficio, commenda, doctoratu &c. sunt enim omnia personalia.

124. Quæritur sextò an donatio sit conferenda? *Resp.* Primò affirmativè de donatione ob causam per *numerum 120.* nisi Pater oppositum expressisset sine præjudicio, seu diminutione legitimæ a filijs prolibus debita Molin. Cit. cum

Laym. *Lib. 3. tract. 4. c. 12. n. 13.*

Resp. Secundò negativè de donatione remuneratoria seu antidotali, debetur enim filio ob merita & peculio adventitio accensetur apud Laym. n. 14. ex Molin. *Disput. 244.* id ipsum ampliamentem ad donata filio proficiscenti ad militiam, aut proprietatis aulam, quia reputantur pro Castrensibus bonis.

Resp. Tertiò Donata donatione simplici per jura non improbata quin statim ab initio eorum donatio valeat, liberalitati Patris sunt attribuenda, proinde non sunt computanda in legitimam nec conferenda, Haunold, n. 579. donata verò donatione non valente, nisi morte donatoris confirmata, cum habeant vim legati, aut in supplementum legitimæ imputanda, nempe in Successione ex Testamento. An autem in Successione ab intestato conferri debeant, est incertum, Haunold; n. 590. negat ex communiore, & recepta Sententiâ per se loquendo, per se inquam loquendo, quia conferri debent, quando alius filius deberet conferre donationem propter nuptias, aut filia dotem, aut donationem emancipato factam ob causam, tunc enim ad evitandam inter proles inæqualitatem donationes simplices morte Patris confirmata conferri debent propter textum expressum in *L. 20. Cod. de collat. bonorum,* cui graviter videtur adversari *L. 13. Cod. eodem.* Ad quam varias refert responsiones Haunold, à n. 581. ac tandem n. 585. ait Resolutionem procedere non solum de filijsfamilias, sed etiam de emancipatis contra Fahin. nempe non esse conferenda, quia donationes tales emancipatis factæ statim valent. Quomodo autem facienda sit collatio, vide Haunold, n. 580.

§. X.

§. X.

An inter Fratres, & Sorores detur jus ad ali-
menta, & dotem.

125. **Q**uæstio hæc est quasi appendix ad Dominium Paternum & filiale, Constat ex numero 31. divitem Fratrem in defectu Patris, Avi, & Matris teneri dotare Sororem pauperem natam ex eodem utroque parente, aut ex eodem Patre esto diversa Matre Molin *Disp* 159, Fagundez *Lib. 4. in Decal. c. 16. n. 3.* (secus uterinam, sed ex Patre diverso per citatum n. 31.) si casu aut culpabiliter dos perijt, non tenetur secundo dotare, licet Pater, & ascendentes teneantur toties, quoties; quin Frater non tenetur, nisi in subsidium, ejusque obligatio est minor.

Nemo autem tenetur dotare pauperes consobrinas, seu Fratris vel Sororis filias, quia erga has est minor obligatio, quam erga sororem uterinam, quam tamen dotare à jure deobligatur.

Circa alimenta autem à fortiori sequitur divitem fratrem teneri alere pauperem fratrem vel sororem, & e contra, non solum in gravi, & extrema necessitate (cum tunc etiam externis sit succurrendum) sed etiam in communi: quia hoc postulat charitas radicata in speciali sanguinis conjunctione, & pietas: idque non tantum, quando sunt utrinque conjuncti; sed etiam uterini licet non sit obligatio dotandi, nisi forte frater hæ-

reditasset materna bona. Unde sicut Mater ex obligatione dotasset in defectu fratris, ita frater hæres maternorum in defectu Matris, obligatio enim non personis, sed bonis est imposta Fagund. *cit. n. 8.*

Obligatio hæc alendi extenditur etiam respectu sororis naturalis per *Auth. licet Cod. de natur. lib.*

126. Obligatio alimentandi pauperes sorores, & fratres amplianda est etiam ad Clericos Beneficiatos in utroque foræ; idque à fortiori, siquidem horum fructus restantes in pauperes, ut vidimus à n. 69. Sunt distribuendi, proceditque etsi frater aut soror sit spuria, id est, nata ex personis impotentibus Matrimonium contrahere.

An autem in spurijis præstanda sint ab illis alimenta secundum puram necessitatem ad vitam sustentandam, aut juxta divitias, & splendorem generis fraterni, non concordant Doctores plurimi cum Fagundez *c. 17. n. 11.* affirmant primum, quia eis præstantur solum ex commiseratione, ergo purè secundum naturæ exigentiam. Secundum verò tradit Fagundez cum Lugo *Disput. 24. n. 123. Less. lib. 2. c. 19. n. 68.* probaturque ex *Cap. haberet, de eo qui duxit in Matrimo-*

R

trimonium: ubi dicitur filijs (subintellige spurij) secundum quod eis suppetunt facultates necessariae subministrant.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ negatur, quod ex mera commiseratione, & naturæ exigentia, sed secundum hanc fraternâ aut paternâ dignitate spectatâ ali debent sorores etiam spurix, aut filix conformiter dictis n. 105.

Sed quid de dote? an beneficiati possint, debeantque dotare sorores, aut filias spurias, sicut teneantur alere. Negat Fagund. n. 2. cum Parnormit in Cap. pervenit de arbitris n. 1. & 5. nec obligatio alendi potest transferri ad dotandum, facilius enim est dietim alere,

quam vice unâ dotem assignare. Communior affirmat, quia L. ad plures 13. §. fin. ff. de administratione tutela generaliter disponitur, ut fratres dotent sorores, ergo non est, quod clerici excludantur, & in citato cap. pervenit, quidam clericus cogitur ad talem dotem, & ita docet hanc sententiam etiam Azor p. 2. L. 2. c. 40. q. 7.

Resp. Spectato jure videtur probabilior negativa quoad debitum, posse autem dotare constat ex secunda sequela n. 68. ad Primum affirmative Responderetur Clericos non subiacere dispositioni juris civilis. Ad secundum dico cogi eum propter antecedenter promissam dotem, ut constat ex contextu.

ARTICVLVS TERTIVS.

An usus rerum, quæ unico usu consumuntur, sit Separabilis à Dominio?

§. I.

Quid & quotuplex sit usus, & elucidatur Controversia.

127. **N**Ota Primò: res quibus utimur aliæ non consumuntur unico usu, ut domus vestis &c., aliæ verò consumuntur, ut vinum panis &c. Ad hoc genus spectat etiam usus primarius pecuniæ, est enim primario instituta, ut commutetur pro alijs rebus, sicquæ unico usu consumitur non in entitate sua sed in dominio.

Controversia non est de usu primi generis, quia in ijs facile concipitur usus à Dominio distinctus, se de usu secundi generis.

Nota secundò usum dividi in usum juris, & usum facti: usus juris rerum unco usu non consumptibilium rectè definitur cum communi Theologorum & Juri.